

שלשה שאכלו פרק שביעי ברכות

מה

עין משפט
נר מצוה

נ א מיי"ס מהלכות
ברכות הלכה ז שפ
עין כו טו"ע א"ח
ס' קט"ז ע"פ י
נא בדרה"מ"י ס' הל'
ח וסג' ס' טו"ע
א"ח ס' קט"ז ע"פ י
נב וטו"ע ס' טו"ע ע"פ י

ולית הלכתא ככל הכי הא קטן היודע . משמע
דקאי גמי ארבי יוחנן ולא נהירא שהרי אין דרך הגמרא
שסותר דברי אמוראים והבדלה שהביא לדברי ר' יוחנן בלא
סוס טעם ו"ל דקאי אקטן פורח כלומר קטן פורח (ו) מומנין עליו היינו
דוקא היודע למי מזכרין וסתרווייהו

בטינן ולפירושו "ל"ל דלא מייחא
עובדא דאביי ורבא לענין אומני
עלייהו אלא לפרש מהו קטן היודע
למי מזכרין דמסתמא לא פורחים הוו
האם כן מהו רבתייהו אם יודעים
למי מזכרין ורבה נמי דעבד היינו
להראות שיש בהם בינה והם קטנים
ולא מומנין עלייהו . ואומר ר"ת
אף על פי דלית הלכתא ככל הכי
שמעתתא מיהו הלכה כרבי"ל דלמר
קטן ממש עושין אותו סניף לעשרה
והכל דבעינן פורח יודע היינו דוקא
בשלשה ולית הלכתא ככל הכי
שמעתתא לא קאי ארבי"ל ודיקא נמי
שהרי מפסיק הגמרא בינתיים בלחור
מעשה (ד'ר' אליעזר) דלעולם יסכים
אדם ותניא כוותיה אלא קאי אהני
שמעתתא דבתר תניא כוותיה דישכים
בגון טעמה ואחרון ושבתושים וטעמה
נראין כעשרה ושנים מחדדים וקטן
פורח אע"ג דתנא בריתא הכי לאתויי
פורח יעמידנה רב נחמן בלחור יודע
למי מזכרין והיינו נמי כרבי"ל דלמר
לעיל קטן אין מומנין עליו פי' מוטל
בעריכה עד שיעד למי מזכרין אבל
עושין אותו סניף לעשרה פי' לברכה
המוזקת ו"ה לתפלה דבהא לא פליג רב
נחמן דכי בעי יודע ופורח כדפי'
ה"מ לזמון שלשה אכל סניף מזה
לרבי"ל דסניף לעשרה ו"ה לתפלה
דקטן מוטק דיקא נמי דפרקי עלה
ממעשה דר' אליעזר שהיה לתפלה
לרבי"ל דמייירי בבהמ"ז ומיהו תימא
דבב"ר (פ' ט) קאמר עלה דרבי"ל
הוא הוא דתימא לברכה המוזקת אבל
לתפלה לא והיה אומר ר"ת דאין
הלכה כן לפי שחולק על הגמרא שלנו
דודאי רבי"ל לענין תפלה נמי קאמר
מודפדק מעובדא דר' אליעזר דמייירי
בתפלה . ויש מפרשין קטן לתפלה
רק שיהא חומש בידו ואומר ר"ת

לאתויי קטן פורח . שאין מדקדקין בו אם
הוא שנים י"ג שנים אחד: טעלה. גג(ג): מקניה. מקן שלו מקטנותו:
בזוין . דלעת ולית דגרסי מקטניה וקטן הוא סניף האילן כלומר
משנה שהוא חונט ויולא מתוך הסניף ניכר אם יהיה טוב: ואילו סבר.

רבי יורא שהיה קובל (ד) ומסתרט על תורה אור
שלא שאל על השעה סבר דלמלא
רובא דמנכר שפיר בעינן לליכול דגן
ואי בעי מיניה שעה לא היה מותר:
ינאו מלכא. ממלכי בית חשמונאי היה
והרג חכמי ישראל שכלו לפסול מן
הכהונה במסכת קידושין (דף סו-):
סלסלה ותרוממן . סיפיה דקרא
תכבדך כי תחבקנה: הכי אברך .
ולא נהניא אומר נכדך שאלך ינאי
והביריו משלו בתמיה: שמונן בן שטח
דעבד . שבידך להוליאם ידי חובתם
בשכיל כוס אחד ששה: לגרמיה הוא
דעבד. אין אדם מודה לו: עד שיאכל
כזית דגן . ומי אכל כזית דגן מיהא
מפיק אף על גב דכזית דגן שיעורא
דרבנן הוא כדאמר בפרק מו שמהו
(דף כ): מיהו כיון דמחייב מדרבנן
מחייב בדבר קרינן ביה ומוציא רבים
ידי חובתן וא"כ בקטן שסניף לחיוב
הא לא אחר הכי "ההוא אפי' מדרבנן
לא מחייב דעליה דאבוס (ה) הוא
דמי לחטובה. ובעל ה"ג פסק דוקא
דאכלו אינהו כזית או כזיתא דכוותיה
אכל אכלו ושבעו לא מפיק ואי
אפשר להעמידה דהא ינאי וחביריו
אכלו ושבעו ואפקיהו שמונן בן
שטח ואע"ג דלגרמיה הוא דעבד
טעמא משום דלא אכל כזית דגן
הא אכל כזית דגן הכי נמי:
ובשבת

[ג] הענין
בין מקני'
ידיי פ"ט
ומלכא כחוס'
סוכה ט: ד"ה
מוציא דגרסי
כזיתא מקטני'
ידיע

[טו] לו:

[עין חוס'
פסחים ק:
ד"ה כיון]

משני ד

[ג] מצינו חללו
דמס' חול'
הדמ' חול'

תובתורא הוא ר"ת ו'
אכלו יק' (כ"מ) . ויש
גורסים י' דא וכה'
בליקט וזהו א"כ דמי
רש"י ד"ה וא"ו: (ועי'
לעיל כ"ה פ"ט פתח מנ'
כו' שלשה ארבעה טו'
ששה מהו כו' פסח'
ודאי לא מביני לי .
הישיב"ל):

[לפ"מ מהרש"ל בח"א
אין זה כנסת גמ' אלא
רש"י מהרש"ל סוף
דקרא ע"פ ופי' חוס'
שמונן ס"ה ד"ה כז'
וכו' מ"ש בשם הירושלמי
וע"פ חו' ד"ה זכ' ד"ה
משלש]

רב נסים נאון

נאון מלכא כירייתא
ולא היה ליה איניש
דרבנן ליה אסרת ליה
דביתור השתא דקפחא
כלחור רבנן קאן מברך
לך . אחא מירשני
וימירא ב"מ קרשין
ב"מ האמר לחבירי (דף
סו) שנתגלגלה (והנה)
[הרע"ה] ע"י אלעזר בן
פזורה ופי' ויהיה בן
גדליה והיה כל חבמי
ישראל ויהיה העולם
מישחם שם שם
ששעון בן שש וחחור
את התורה לישנה
ובס"ט סוף ב"מ ע"ה
עירוש (ד' מ) אמרי"ל
קטל ינאי מלכא ארבנן
אפסיתו אחת' לששעון
בן שש ואותא נמי ב"מ
כל ישראל יש לחם חפ'
(דף ק) ובתלמוד א"י
דחאי פירקא אפס' ש'
גורים עליו בטיי ששעון
בן שש ק"ג מת מצוי
לחן פתח וק"ל לא מצוי
לחן פתח שש ששעון בן
מאת גורין ואינן בעיין
תשע מאה קרבנן וזב
לי פלגא מן דירך ואנא
היב פלגא מן דירי שש
לית ת"ג אלא לישנא
בישא ואמר ליה דלא
יהב ליה מן דלית כלום
ששעון ינאי מלכא ורע
דחיל ששעון בן שש
ועבד בחר ויפיק סניף
בני נשי רבנן לבי
מלכותיה דפרס לבי
ינאי מלכא מרדכי'ל

דמנהג שטות הוא דכי היכי דלמר אטו ארון
ועוד דלא חיוני בשום דוכתא דמנהג אלא בעובדא דעבור
השנה ר' אליעזר אומר בעשרה ואם נחמנו מציאין ספר תורה ועושין עגולה וכו' ואין מזכיר שם שיהא הקטן אחוז הס"ת והתם נמי
לא קאמר אלא ספר תורה העשוי בגליון אבל חומשין שלנו לא ומיהו קאמר בירושלמי א"ר יוחנן (י) זמנין אכלית עס ר' תלפתא אבא ועס ר'
חנינא בר סרסי קביצי ולא מומנין עלואי עד שהבאחי . שתי שערות ומשם משמע דלהלעך לזמון לא עבדין עובדא עד שיביא שתי שערות
הא לתפלה עבדי ומוחק ירושלמי ופי' ר"י דאין עושין קטן סניף לעשרה לא לתפלה ולא לברכה המוזקת וגם היה אומר ר"י שם רבינו חס
עלמא חיה נוגה לעשות כן לעשרה קטן סניף לעשרה ולא עשה מעשה והלכך אפי' חומש בידו לא מהני כדפירשנו כיון דלא אסתיה קטן
לכדו גם חומש בידו לא אסתיה ומיהו "קטן פורח יודע למי מזכרין משמע שמזכרין עליו גם בשלשה כדבריהם וליכא מלך דפליג וזה לשון
רבינו שפוסק מסקנא דמלתא אין עושין קטן סניף לעשרה לזמון ולתפלה ולשלשה עד שיביא שתי שערות כעובדא דר' יוסי ברבי תלפתא
בירושלמי והא דלמרין בירושלמי קטן וס"ת עושין אותו סניף אומר ר"י דגרס התם קטן לס"ת כלומר סניף לקריאת התורה קאמר
ודוקא התם כדליתא במגילה (פ"ג דף כג) דקטן עולה למנין שבעה דקאמר הכל עולין למנין שבעה אפי' קטן אפי' אשה אי לא היה משום
כבוד לבור אבל לשאר דברים לא ואפי' אם אשכחן בשום דוכתא דקטן [וחומש מוטק] אפי' לתפלה היינו דוקא העשוי בגליון אבל חומשין
שלנו לא ואפי' ר"ת חומש אינו מועיל כלל ביד קטן אבל קטן לחוד הוי סניף אבל תרי לא כדקאמר גבי עובדא דר' אליעזר ור"ת פי' דההיא
בירושלמי דרבי יוסי בר' תלפתא דוקא בשלשה מייירי: **אביי** ורבא הוו יתבי וכו' . ואם תאמר היכי דמי אי הוו קטנים פורחים
מאי רבותא הוה בהם שבעה כלפי מעלה אלא לריך לומר דהא לאו לאומני עלייהו קא מנסה להו כי הוי קטנים סובא אלא לבסודמיהו
קא עבד שהיה בהם שיהיה: **תשיעה** שאלו דגן ואחר דגן ואחר דגן מלכא . והכי הלכתא שאלך שאלך ירק או סתה או סתה כוס מן מלכא
ואפילו נכדך שאלכו יבולין לומר שהיה סתיה ככלל אכילה ויש שרונים לומר דהיינו דוקא לזמון עשרה אבל לשלשה לא מלכא דהרי
לעיל נמי מחמירין טפי בליקור שלשה מעשרה ומיהו בירושלמי תני שנים שאלכו פת ואחר ירק מומנין וכן פסק ר"י בתוספתו והשר
מוקלי מפרש דאין הלכה כמותה בריתא בירושלמי חדא שהרי מסיק עלה התם מהני' כרבן שמועון בן גמליאל כלומר ורבנן פליגי דלא
מלכא רפי ואין הלכה כמותה ועוד דה"ס קשה דרבי יוחנן אדר' יוחנן דהכא א"ר יוחנן דלעולם אינו מוציא עד שיאכל כזית דגן הא
מלכא שפיר אפי' לא טעם אלא סתיה כעובדא דר"ס בן שטח ובירושלמי קא"ר יוחנן דלעולם אין מומנין עד שיאכל כזית ומשמע אפי'
"מלכא אלא ש"מ כחן לעשרה ובירושלמי איירי בזמון שלשה והשלשים לעשרה אפי' איכא שנים ושלשה שטח מלכא רפי וסתיה ככלל
אכילה ולא קפדין אלא ארובא דמייכר: **עך** שיאכל כזית דגן . משמע שאם אכל כזית דגן שיכול להוציא אף אחרים שאלכו על השוכב
ותימא והרי כזית אינו חייב אלא מדרבנן והכי אתי דרבנן ופטר דאורייתא דלא אמרינן בפרק מו שמהו (ד' כ): תנא מלכא למי שאלכו
ובניו מזכרין ולא מלי לאוקומי [הא] דשרי לקטן שיעורא דאכל אכיל כזית דגן דרבנן שבעי לחיובן
ופטר אכיל שאלכו אלא מדרבנן הא אם אכל אכיל כזית שבעי אינו יכול לפטרו ופטר' דמוחייב דרבנן מחייב קרינן ביה אבל

תחבקנה אומר לה קא חיות דלא מקבל מרות יהבו ליה כסא לברוכי אמר
היכי אברך ברוך שאכל ינאי וחביריו משלו שתייה לההוא כסא יהבו ליה
כסא אחרינא וברוך א"ר אבא בריה דרב חייה בר אבא (א"ר יוחנן) שמועון
בן שטח *דעבד לגרמיה הוא דעבד דהכי אמר ר' חייא בר אבא א"ר לעולם
אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיאכל כזית דגן (ג) מיהוי רשב"ג אומר
עלה והסיב עמהם אפילו לא טבל עמהם אלא בציור ולא אבל עמהם אלא
גרוגרת אחת מצטרף מצטרף אבל להוציא את הרבים ידי חובתן עד
שיאכל כזית דגן איתמר נמי אמר רב הנא בר יהודה משמיה דרבא אפי' לא
טבל

דמנהג שטות הוא דכי היכי דלמר אטו ארון
ועוד דלא חיוני בשום דוכתא דמנהג אלא בעובדא דעבור
השנה ר' אליעזר אומר בעשרה ואם נחמנו מציאין ספר תורה ועושין עגולה וכו' ואין מזכיר שם שיהא הקטן אחוז הס"ת והתם נמי
לא קאמר אלא ספר תורה העשוי בגליון אבל חומשין שלנו לא ומיהו קאמר בירושלמי א"ר יוחנן (י) זמנין אכלית עס ר' תלפתא אבא ועס ר'
חנינא בר סרסי קביצי ולא מומנין עלואי עד שהבאחי . שתי שערות ומשם משמע דלהלעך לזמון לא עבדין עובדא עד שיביא שתי שערות
הא לתפלה עבדי ומוחק ירושלמי ופי' ר"י דאין עושין קטן סניף לעשרה לא לתפלה ולא לברכה המוזקת וגם היה אומר ר"י שם רבינו חס
עלמא חיה נוגה לעשות כן לעשרה קטן סניף לעשרה ולא עשה מעשה והלכך אפי' חומש בידו לא מהני כדפירשנו כיון דלא אסתיה קטן
לכדו גם חומש בידו לא אסתיה ומיהו "קטן פורח יודע למי מזכרין משמע שמזכרין עליו גם בשלשה כדבריהם וליכא מלך דפליג וזה לשון
רבינו שפוסק מסקנא דמלתא אין עושין קטן סניף לעשרה לזמון ולתפלה ולשלשה עד שיביא שתי שערות כעובדא דר' יוסי ברבי תלפתא
בירושלמי והא דלמרין בירושלמי קטן וס"ת עושין אותו סניף אומר ר"י דגרס התם קטן לס"ת כלומר סניף לקריאת התורה קאמר
ודוקא התם כדליתא במגילה (פ"ג דף כג) דקטן עולה למנין שבעה דקאמר הכל עולין למנין שבעה אפי' קטן אפי' אשה אי לא היה משום
כבוד לבור אבל לשאר דברים לא ואפי' אם אשכחן בשום דוכתא דקטן [וחומש מוטק] אפי' לתפלה היינו דוקא העשוי בגליון אבל חומשין
שלנו לא ואפי' ר"ת חומש אינו מועיל כלל ביד קטן אבל קטן לחוד הוי סניף אבל תרי לא כדקאמר גבי עובדא דר' אליעזר ור"ת פי' דההיא
בירושלמי דרבי יוסי בר' תלפתא דוקא בשלשה מייירי: **אביי** ורבא הוו יתבי וכו' . ואם תאמר היכי דמי אי הוו קטנים פורחים
מאי רבותא הוה בהם שבעה כלפי מעלה אלא לריך לומר דהא לאו לאומני עלייהו קא מנסה להו כי הוי קטנים סובא אלא לבסודמיהו
קא עבד שהיה בהם שיהיה: **תשיעה** שאלו דגן ואחר דגן ואחר דגן מלכא . והכי הלכתא שאלך שאלך ירק או סתה או סתה כוס מן מלכא
ואפילו נכדך שאלכו יבולין לומר שהיה סתיה ככלל אכילה ויש שרונים לומר דהיינו דוקא לזמון עשרה אבל לשלשה לא מלכא דהרי
לעיל נמי מחמירין טפי בליקור שלשה מעשרה ומיהו בירושלמי תני שנים שאלכו פת ואחר ירק מומנין וכן פסק ר"י בתוספתו והשר
מוקלי מפרש דאין הלכה כמותה בריתא בירושלמי חדא שהרי מסיק עלה התם מהני' כרבן שמועון בן גמליאל כלומר ורבנן פליגי דלא
מלכא רפי ואין הלכה כמותה ועוד דה"ס קשה דרבי יוחנן אדר' יוחנן דהכא א"ר יוחנן דלעולם אינו מוציא עד שיאכל כזית דגן הא
מלכא שפיר אפי' לא טעם אלא סתיה כעובדא דר"ס בן שטח ובירושלמי קא"ר יוחנן דלעולם אין מומנין עד שיאכל כזית ומשמע אפי'
"מלכא אלא ש"מ כחן לעשרה ובירושלמי איירי בזמון שלשה והשלשים לעשרה אפי' איכא שנים ושלשה שטח מלכא רפי וסתיה ככלל
אכילה ולא קפדין אלא ארובא דמייכר: **עך** שיאכל כזית דגן . משמע שאם אכל כזית דגן שיכול להוציא אף אחרים שאלכו על השוכב
ותימא והרי כזית אינו חייב אלא מדרבנן והכי אתי דרבנן ופטר דאורייתא דלא אמרינן בפרק מו שמהו (ד' כ): תנא מלכא למי שאלכו
ובניו מזכרין ולא מלי לאוקומי [הא] דשרי לקטן שיעורא דאכל אכיל כזית דגן דרבנן שבעי לחיובן
ופטר אכיל שאלכו אלא מדרבנן הא אם אכל אכיל כזית שבעי אינו יכול לפטרו ופטר' דמוחייב דרבנן מחייב קרינן ביה אבל

אמרין גורין אן דהוא הכא (הר גבר סב וכו') ועיקרה דמילתא בבראשית(ד') והשיא בפרשת וירא ועקב כי יש שבר במצרים דקשיא הא אדאית בב"י ריין כי אפשר שתקף זה המעשה וזה הכעס שגלגל בלבו של ינאי
החל על ר' שמועון בן שש אירע זה המעשה הנכבד וזה שנאמר בו גורקא בו מיטת ויהרר כל חבמי ישראל וכשראה ששעון בן שש חשש שגא יתאנה עליו ויענישו על איתר השעשת שחיה והלך ונתחבא עד שקבלה אורתי
עליו אבות שלום מן חבלי ואחר כך יצא מהמחבא ונכנס אצלו וזה משלה לו מן הגורין . וב פלגא מרירי ונא יריב פלגא מרירי אפת היו דבריו כי כשרשעין בגוריהו וחקם יסח עד שנתברר לו שאין קיימן וזהו לון
ששפורין דם מלחיהו קרן עליהם באתר המעשה ק"ג מצא להם פתח היה לו לומר פלגא מרירי כלומר מתורתו ורצונו וזהו צד התירוק שלו וכבר שאלו תפלין בשביל הדבר הזה והחזירו לו תשובה בזה הענין
בראשית (כט) אחא עול יריב בין פלגא למלכא אמר ליה אפליה בי אמר ליה לא אפליה כך אתה מוטק ואנא מן ארירתי דכתוב (קללת ו) כי בצל החכה בצל הכסף:
הגרות הב"ה (ב) גמ' לא שנה שש (וה"ל) ח"מ ו"כ רש"י גוס ווי: (ג) שם כזית דגן וכתבתא רשב"ג אומר עלה והוסב: (ד) רש"י ד"ה קלל גג ס"ד וא"כ מ"ה בזוין דלעת מקניה וכו' מקטנותו וא"כ דגרסי:
(ה) ר"ה וא"כ וכו' שהיה קובל . כי כהא שהיה גורס בגמרא שש ווי לא קיימיה לז שהיה מילר על שלל אלוה וכו' אלא כזית דגן (ה) ר"ה עד שיאכל וכו' דעליה דלכא: (ו) ח"מ
ד"ה וליה וכו' לומר קטן פורח דמומנין: (ז) ב"א דלמר ר' יוסי כהא זמנין אכלית: